

VÁNDOROKBÓL MESTEREK

Fülöp Tibor

INTERJÚ FÜLÖP TIBORRAL

Terdik Bálint

Fülöp Tibor építész már egyetemista korában, Turi Attila tanítványaként kapcsolatba került a Kós Károly Egyesüléssel és a Vándoriskolával. A diplomaszerezést megelőzően kezdett dolgozni a Triskellben, és bár ténylegesen nem felvételizett soha a Vándoriskola posztgraduális képzésére, „vendéghallgatóként” valamennyi előadásán és programján részt vett. Ott ismerte meg párját, Madár Ivett építész is. Megszerzett tudását – Makovecz Imre útmutatásához híven – immár szülővárosában, Zalaegerszegen kamatoztatja. Építészirodájuk, az Alfaterv-2000 nyitva áll a vándorok előtt is. Terdik Bálint interjúja.

› Mi mozgat egy ereje teljében lévő fiatalembert, hogy Budapestre jöjjön, megtanulja a szakmáját, és aztán hazamenve próbálja az itt tanultakat hasznosítani, kiteljesíteni?

Viszonylag speciális helyzetem volt. Tizenyolc éves koromban a fejembe vettem, hogy az építőiparban szeretnék dolgozni, azon belül az építészeti tervezésbe szeretnék beletanulni, és ezzel szeretnék foglalkozni életem során. A családban ugyanis építőmérnök, építésztervező, sőt ács, asztalos is volt. Az ő elbeszéléseiből megismertem jó kedélyű, kicsit bohém világot szerettem volna kipróbálni. Mindemellett érdekelt a tervezés – konstruálni, létrehozni, alkotni –, a makettezés, ezért felvételiztem a Műszaki Egyetem Építész Karára. Csak azt az egy helyet jelöltem meg dupla vagy

semmi alapon. Ha nem vettek volna fel, akkor valami teljesen más irányba indultam volna a speciális matematika-, fizika- vagy informatikatanulmányaimra alapozva. A szakközepes vagy nálam jóval nagyobb technikai tudású társaimra jellemző előképzettség nélkül kerültem be, a különbségre az első hetekben magam is rájöttem, de érzékeltették is velem. A természettudományos alapozó tárgyak jól mentek, és a rajzolásba is beletanultam. Viszont úgy alakult az egyetemi pályafutásom, hogy hirtelen elég sok szabadidőm keletkezett néhány tantárgy nem teljesítése miatt. Ezt szerettem volna hasznosan felhasználni, belekóstolva az építészeti tervezés világába, és nem csupán az ilyenkor szokásos kreditgyűjtő egyetemi „töltelék” tantárgyakkal. Akkor még tudatosan nem a zalaegerszegi

családi irodába mentem, hanem a fővárosban kerestem szerkesztési munkát. A számítógép gyerekkorom óta vonzott, és folyamatosan fejlesztettem tudásomat. Saját egyetemi feladataimat is így dolgoztam fel, gyakorlatot szereztem a térbeli modellezésben. Ez olyan biztos tudássá vált az évek során, amire lehetett építeni, és amit nagyon megszerettem.

› A műegyetem és a munkában töltött évek visszaigazolták azt a bohém világot, amiről a családod mesélt?

A műegyetemen, egyáltalán, az építészkutatásban ennek nyomát sem találtam. Nekem ez túl szigorú és személytelen világ volt. Talán ez az én szorgalmamon is múlt, mert nem vettem részt önképzőkörökben. Ugyanakkor az egyetem keretein belül, a lakótervezési félévben ismertem meg Turi Attilát, aki konzulensként, a munkában és azon kívül is bevezetett ebbe a világba. Egy olyan szellemiséggel és építészeti irányzattal is megismertett, aminek a hangulata nagyon vonzott. Ezt a Kecse utcai irodában szívhattam magamba, először csak hétfévente, kurzusszerűen. Végül ott ragadtam dolgozni, így a mindennapokban is belefolytam abba a világba, amiért végül is ezt a pályát választottam.

› De nem vonzott annyira, hogy megakadályozzon a szülővárosodba való visszatérésben?

Nem ilyen egyértelmű a dolog. Amikor pályakezdő voltam – de még nem dip-

▶
Kórházelőcsarnok átalakítása, Hévíz.
Turi Attila munkatársaként, 2013–2016.
Fotó. Gál Roland

◀▼
Irodaépület átalakítása és
belsőépítészete, Zalaegerszeg,
Munkácsy utca, 2017–2018.
Építész: Zsuppányi Gyula, Fülöp Tibor,
Madár Ivett, Bihari Ádám

lességtudat is volt a kiváltó oka annak, amiért úgy döntöttünk, hogy visszaköltözünk Zalaegerszegre.

▶ **Összezseng ez egy kicsit a Kós Károly-i gondolatokkal. Makovecz Imre sokszor mondta a vándoriskolásoknak: „tanulj, de aztán vidd haza a tudásodat!”. Ez hatással volt a ti döntéseitekre?**

A tudás hazavitele kötelesség. A szülővárosom önkormányzata nekem egy „Hazavárunk” ösztöndíjat is odaítélt az egyetemi tanulmányaim alatt. Ezt utólag nagyon jó kezdeményezésnek tartom, hiszen egyértelműen jelzi, hogy előbb vagy utóbb visszavárják az innen elszármazó fiatalokat, a megszerzett tudásukkal együtt. Abban látom egy közösségnek a megújulási lehetőségét, hogy az új betelepülők mellett a régen elvándoroltak közül is legyen visszaszivárgás. Ilyen szempontból azt gondolom: nagyon fontos dolog, hogy senki se felejtse el, honnan is indult, és mit is köszönhet, egyben mit adhat vissza annak a közösségnek, ahol megszületett. Úgy gondolom, vagy úgy tapasztalom most már négy év távlatából, hogy sokszor veszélyes is tud lenni az a fajta más világ, más dimenzió, amiben a Triskellben alkottam, és amilyen ritmusban éltem. Nem is feltétlenül csak az építészeti tervezésben, magában a mindennapi életritmusban, felvett szokásokban. Ezekre nagyon furcsán néz olykor a régi közösség, mondván: „ez a fiú már nem az a fiú”. Ez is egy harc. Vagy el tudod fogadtatni, hogy ehhez ragaszkodsz, vagy idővel azt veszed észre, hogy az évek múlásával hántolódnak le ezek a rád rakódott dolgok, és ránt magához vissza a közösség. Ez is egy érdekes tapasztalás.

▶ **Van olyan ereje a közösségnek, hogy visszarántson?**

Próbál, de védekezem. Szerintem aki egyszer elment egy nagyobb volumenű helyre, megtapasztalt egy érdekesebb világot, az – ha még ereje teljében van – úgy tud küzdeni az ellaposodás ellen, hogy fenntartja a korábbi kapcsolatrendszerét, az inspirációs forrást.

lomás, mert azt csak az abszolutórium után néhány évvel később sikerült megvédenem –, Óbudán kezdtem dolgozni. Otthon többször feltették a kérdést: meddig és hogyan tervezem a fővárosi, szűkebben a Kecse utcai léteget. Egyértelmű volt számomra, hogy ezt minimum 15 éves időtartamra tervezem, sőt, amíg vitt a lendület, nem akartam kiszállni a csapatból, ahová beilleszkedtem, és ahol szakmailag is hétről hétre fejlődhettem. Ekkor még nem sejtettem, hogy

az életpályát sokszor a család, a környezet és egyéb élethelyzetek is tudják befolyásolni. A párom egy Tolna megyei gyönyörű faluból származik, én a dimbes-dombos Göcsejből. A fővárosban nem láttuk biztosítva a magánéletünk továbblépését. Először több hazai és határon kívüli célpont is felmerült, végül együtt, építészként jutottunk arra a megállapításra, hogy ez az utolsó lehetőségünk arra, hogy a családi örökségemet továbbvigyük. Talán egyfajta köte-

› **Ez fordítva is igaz? Van hatása annak, hogy a távolról jött emberek otthon elmondják, mi történik a nagyvilágban? Változik valami Zalaegerszegen attól, hogy máshonnan jöttél, mást tanultál?**

Egy fecske nem csinál nyarat. A harcot ilyen szempontból magasabb dimenzióba helyezem, és igyekszem más fecskéket is gyűjteni.

› **Vannak partnerek, akik alkalmasak erre?**

Valami elindult. Nagyon sok ismerősnek mondom, hogy egyedül nem szeretném csinálni, kevésnek érzem magam, támogassanak. Lassan, de néhányan kezdik elhinni: vannak lehetőségek. Ugyanakkor csak úgy tudunk hitelesek lenni, ha kézzelfogható eredményeket is felmutatunk, jelen esetben megvalósult épületek formájában. Akkor fogadják el a tudást, ha villámgyorsan felépül valami, nem csak a papíron marad. Akiket meg akarok győzni arról, hogy érdemes visszatérni, mert jó táptalaj a szülőháznak, azoknak ez nagyon fontos hivatkozási alap.

› **Sok megépült házról beszélhetünk? Melyek a legjobban sikerült házaid?**

Nincs legjobban vagy legrosszabbul sikerült. Három év alatt körülbelül ötven kisebb-nagyobb léptékű házzal foglalkoztunk. Ebből öt, ha megépült – de ezt már így utólag nagyon nagy eredménynek érzem. Három évvel ezelőtt, ha valaki ezt mondja, akkor nem hittem volna el. Egyrészt az ötvenes számot sem, másrészt a megépülési arányt sem. Ez nem jelenti azt, hogy a többi negyvenöt sosem jön létre. Ráadásul a mindennapi munkánk áttevődött egy másik harctérre. Nem a papírral, a ceruzával és az egérrel töltjük ma már a munkaidőnk nagy részét, hanem nagyon sok más dolog is társul ehhez, például az adminisztráció, a csapatépítés és a cégvezetés. Számomra az is tanulság, hogy ha valaki építésztervező szeretne lenni, akkor ne cégvezetőként kezdje, hanem alkalmazottként.

› **Nem képzelhető el manapság, hogy az önálló építész, mint egykor a régi mesterek, egymaga dolgozik?**

Én azt nem állítom, hogy nem képzelhető el, és van is rá nagyon sok példa, csak szerintem annak van egy léptékbeli és egy egzisztenciális korlátja. Ez pedig a mai árak, és általában a körülöttünk levő világ radikális drágulása mellett egyre alacsonyabban van. Munkatársak nélkül csak egy adott léptékig, a családi ház szintjéig lehet elmenni.

› **Ha középületet akarsz csinálni, ahhoz kellene a társak?**

Középülethez, társasházhoz, közterület-rendezésekhez. Azt gondolom, hogy ez ma már nem megy egy kiépített iroda, és állandó szakági tervezők nélkül. Egyre jobban azt érzem, hogy csapatmunkává kell válnia az építészeti tervezésnek ahhoz, hogy sikeres legyen.

› **Zalaegerszeg nem kisváros. Adott ehhez minden infrastruktúra?**

Az irodánk korábban nemcsak tervezéssel foglalkozott, hanem beruházás-szervezéssel, sőt ingatlanfejlesztéssel is. Dolgoztak egyéb szakági alkalmazottak is, azaz nem csak építészek alkották az irodát. Amikor visszaköltöztünk, addigra gyakorlatilag építészeti tervezőirodává redukálódott. Mi – azaz párom, Madár Ivett és jómagam – már csak egy vezető tervező és két szerkesztő mellé szálltunk be építészként. De úgy érzem, az a kapcsolatrendszer, ami évtizedeken keresztül vitte előre az irodát, nagyon erősen megvan most is. Ez egyrészt gazdasági, másrészt a sokkal erősebb baráti és személyes kapcsolatoknak köszönhető. Azt merem mondani, hogy egy teljesen kész infrastruktúrába és kapcsolatitőke-rendszerbe ültünk bele. Ez hatalmas segítség és szerencse volt, és nagyon keveseknek adatik meg. Azt is tudomásul kellett venni, hogy mi a harmincas éveink elején vagyunk, míg a többi kolléga nyugdíj előtt áll. Egyszóval, más az élettempónk, s ennek összeegyeztetése nem megy súrlódásmentesen. Szerencsére a Triskellben és az itt folyó csapatmunkában tapasztalatot szerezhettem az építészeti tervezés mellett abban is, hogyan kell emberekkel akár írásban, telefonon,

◀
Családi ház, Remeteszőlős. Turi Attila munkatársaként, 2010. Fotó: Dénes György

vagy éppen személyesen bánni, ami nagy hasznomra van azóta is.

› **Milyen viszonyban vagy a zalaegerszegi szellemi és kulturális élettel, a város vezetésével, politikai, gazdasági, és szellemi értelemben? Amikor eljöttél a fővárosba, hátrahagytál egy kapcsolatrendszer. Meg tudott ez maradni tízéves távlatban?**

Az egyik hívószó, amiért Zalaegerszegre költöztünk, a teljesen újonnan felálló, fiatalos városvezetés volt. Szinte a mi korosztályunk vezet most a várost. Ez nagyon nagy felelősség. Erről sokat beszélgettünk velük is, így mertük meghozni a döntésünket. Hiszen, ha megújulóban van a város szellemileg, gazdaságilag és szemléletben is, akkor tényleg megfelelő az időpont a visszatérésre és a beilleszkedésre. Azt mondhatom, hogy szakmailag is befogadtak minket. Sikertelenül belekóstoltunk a régi polgári városi, megyeszékhelyi életmódba, és a kulturális életébe is. A legtöbb tennivalónk a magánéletünkben adódik még.

› **Van zalaegerszegi karakter? Hiszen kicsit az Őrség, kicsit a Balaton hatása alatt, kicsit osztrák hatás alatt alakul Zalaegerszeg.**

A mai Zalaegerszegnél egyre jobban értem, miért mondják rá, hogy csinált város. Gyerekkoromban ezt gúnynak éreztem, nem vettem komolyan. Ma már egyre jobban értem, mit jelent ez a jelző. Hiszen Zalaegerszeg több mint húsz település összevonásából alakult ki, lépésről lépésre. Ennek következtében nagyon kicsi a klasszikus belvárosi polgári magja. Sőt a hetvenes években történt egy belvárosi súlypontáthelyezés. Régi kicsi házak lebontásával megérkezett a modern

városközpont. Azt gondolom, hogy ez gyerekkoromban nagyon jól funkcionáló és nagyon látványos dolog volt, melyet a kilencvenes évek végéig fejlesztettek tovább. Be lehetett illeszteni az éppen aktuális stílusoknak megfelelő épületeket, utcabútorokat is. Azt mondhatom, hogy Vadász György keze határozta meg az alapkaraktert, ami nagyon sokáig egy magas színvonalat képviselt. Ma jutottak el ezek az épületek abba a műszaki és eszmei állapotba, hogy inkább nyűg, hogy ekkora mennyiségben uralkodnak a belvárosban. A lakótelep is öregszik, a lakók is, a közterületek, parkok is. Egy természetes erőziót láthatunk a modern belvárosban. Amikor ezt az új belvárost létrehozták, az volt a koncepció, hogy a történelmi belvárost minden szempontból le kell zülleszteni, hogy ne legyen konkurencia. Mi egy olyan Zalaegerszegre költöztünk vissza, ahol ez a modern rész hangulattalan volt. Mellette állt egy kis régies városmag, melyet hatalmas kertvárosok, lakótelepek, iparnegyedek öleltek körbe. Azóta jó irányba tart ez a vegyes házasság. Megindult egy városrehabilitáció, amihez nekünk is sikerül szakmailag csatlakozni. Lehet, hogy pár év múlva jobban fogja tükrözni a város képe, mi is az a zalaegerszegi hangulat.

› **Van olyan karakter, amibe bele lehetett kapaszkodni? Ami miatt tudsz abban bízni, hogy nem jársz úgy, mint Vadász György önmagukban nívós épületeivel, amik nem tudnak együtt lélegezni a várossal?**

Biztonsági játékos vagyok, sosem gondoltam volna magamról progresszív egyetemistaként, hogy harmincéves koromra átváltok műemlékes szemléletűvé. A szá-

zadfordulós belvárosi mag az utolsó óráját éli. Szinte kizárólag az érdekel jelen pillanatban, hogyan lehet megmenteni, de nem konzerválni ezeket az épületeket, hanem a továbbépítés, kiegészítés igényével, megszabadítva őket az oda nem való dolgoktól. Amiket eddig terveztünk a városban, azok majdnem mind felújítások, átalakítások, bővítések. Számomra eddig ismeretlen világba is belementünk a köztérfejlesztés, az utcabútorok, burkolatok, közművek, az épületek között áramló terek hangulatának meghatározása során. Mottó: ne divatosat, hanem időtálló. Az értékmentésben nagyon jó partner Ivett is. Azt gondolom, hogy a nagybátyám is kezdi látni most már, pályája vége felé, hogy ez is fontos feladat. Egyik ilyen jellegű közös munkánkat – Munkácsy utca 2., helyi védettségű épület irodaépületként történt hasznosítása – Zala Megye Építészeti Nívódíjával jutalmazták.

› **Mi az, amin most dolgoztok, ami a leglátványosabban mutatja az előbbieket?**

Érdekesen alakult az idei évünk gazdaságilag és családiról is. Egyrészt első gyermekünket vártuk, ami változást hozott az életünkbe, és kihatással volt a családi vállalkozásra is. Az irodával közös utcába sikerült költöznünk, kicsit összefolyik a magán- és az irodai életünk. Az idei évben gondoskodni kellett Ivett helyettesítéséről, terveztük a létszám bővítését. Úgy tűnt, rengeteg megbízásunk lesz, a tervezéstől a művezetésig, további 10-15 új munkával kecsegtettek minket beruházók, önkormányzatok és magánszemélyek. Miután az utóbbi időben felbolydult az építőipar, mi is bátrabban vállaltunk távolabbi tervezéseket, miközben az új kommunikációs eszközökön távmunkába is bekapcsolódtak kollégák. Az év vége felé közelítve azt kell mondanom, semmi sem alakult úgy, ahogy terveztük.

Az irodát fejleszteni nem tudtuk, az építkezések közül csak egy-kettő indult el. Az új munkáinkat vagy visszamondták, vagy teljes a bizonytalanság körülöttük. Jöttek új megbízások is, természetesen semmire nem lehet nemet mondani, mert

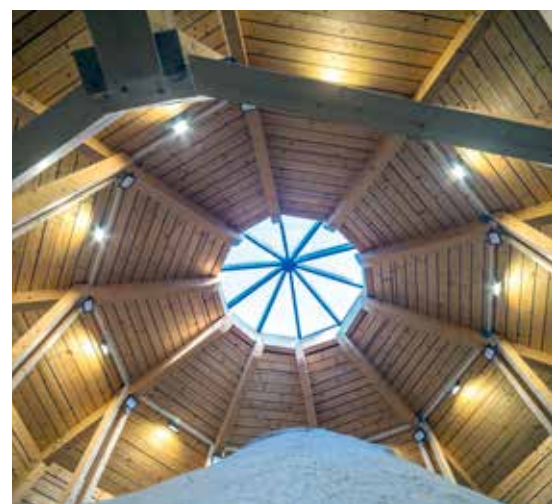

▲ Családi ház, Nemesbük, 2010. Turi Attila munkatársaként. Fotó: Dénes György

minden feladat érdekes. Sajnos vannak olyan beruházások is, amelyek rossz irányba haladnak, ezért kénytelenek vagyunk félrerakni őket egy jobb gazdasági és szellemi háttér reményében. Az új munkák közül Zalaegerszeg egyik legszebb épülete, a református templom foglalkoztat. Fekete György belsőépítész (a Magyar Művészeti Akadémia volt elnöke) édesapja, Fekete Károly református lelkész volt a katalizátora a templom építésének, a terveket Szeghalmy Bálint készítette. Feladatunk ebben igen csekély, mert csupán azt kellett felmérnünk, hány négyzetméter cserepet kell vásárolniuk a héjazatcseréhez. Ezzel az egyszerű feladattal két hónapja foglalkozom, mert nem szeretném elrontani. A református templom felújítási tervezését a Makovecz Imre által tervezett római katolikus Boldogasszony-kápolna építésével párhuzamosan végeztük. Szeretnénk létrehozni egy állandó kiállítást is a Mester zalai munkásságából a szomszédos dombon általunk megbővített Gébárti

Kézművesek Házában, amit Fekete György, Kováts Flórián, Makovecz Imre, Péterfy László és Samu Géza még saját kezükkel építettek egykor. Emellett elkészítettük a felújítását a baki, bagodi és zalaszentlászlói faluházának is. Emellett szellemi energiáinkat lekötő feladatunk, hogy hogyan lehet a városi foghíjtelteken a meglévő gazdasági-befektetői környezetben társasházakat létrehozni. Hol érdemes, vagy melyek azok az épületek, épületcsoportok, amelyek lebontásával egy magasabb minőség jelenhet meg a városban. Az előkészítő munkákat követően eddig egy konkrét megbízásunk van ennek kapcsán, egy nagyobb társasház tervezése. Bár nem ilyen dimenziókban kezdett el érdekelni minket a feladat, ezt a fajta biznisszépítést sem utasítjuk el. Kihívásnak érezzük, hogy minőségi, példamutató választ adjunk erre is. Sok megbízásunk a visszatervezés fázisában van, azaz költségkímélés miatt zsugorodnak az elképzelések. Lassan hat éve kezdtünk el egy iskolai tornatermet meg-

tervezni, előkészíteni vagy megvizsgálni a szűkös belvárosi telekadottságait, amire konkrét kiviteli terv is született az NSK keretein belül. Mindenki úgy hívja, hogy ez egy C+ típusú tornateremnek az adaptálása Zalaegerszegre. A telek és a környezet teljesen nyakatekert, mondhatnám azt is, hogy állatorvosi ló kerekedett ebből a tornateremből, melyből a maximumot igyekszem kifacsarni. Nagyon várom, hogy egy típusú terv teljes átalakítása során létrejött mű felépüljön. Mondhatjuk azt, hogy nem az én szellemi termékem, alkotásom, de mégis annyira sok mindent megváltoztattam rajta, hogy ezt várom a legnagyobb izgalommal. Végül a legnehezebb feladat mindezeket túl az, hogy az építész önmagának teremtse otthonát, melyet egy kádárkocka átalakításával szeretnénk megvalósítani. Mi ketten vagyunk a tervezők, s hiába hasonló a gondolkodásunk, ez nagy feladat. Rosszul mondtam: nem a tornaterem megvalósulását várom a legjobban, hanem a saját házukat!

Gébárti Kézművesek Háza, bővítés, 2017–2019. Fotó: Gál Roland ▲
Építészet: Zsuppányi Gyula, Fülöp Tibor, Turi Gergő, Kanyó Mihály

ITINERANTS TURNED MASTERS

Architect Tibor Fülöp was still a university student, studying under Attila Turi, when he first got involved with the Kós Károly Association and the Itinerant School. He had been working at Triskell even before he received his diploma and — even though he never officially applied for the postgraduate course at the Itinerant School — attended all lectures and programmes there as a visiting student. There, he even met his future spouse, architect Ivett Madár. Today, he lives and works in his home town of Zalaegerszeg, always in the spirit of the teachings of Imre Makovecz. Their studio, Alfaterv-2000, is open to all itinerants.